

**Uzasadnienie do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu
z dnia 18 czerwca 2014 r.
w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000
Góry Orlickie PLH020060**

Zgodnie z art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.) regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego, w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. Plan zadań ochronnych sporządzany jest na 10 lat; pierwszy projekt sporządza się w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską jako obszaru mającego znaczenia dla Wspólnoty (art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody).

Obszar Natura 2000 Góry Orlickie PLH020060 zatwierdzono decyzją Komisji Europejskiej jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty 12 grudnia 2008 r., którą opublikowano w Dzienniku Urzędowym Komisji Europejskiej 13 lutego 2009 r. (wejście w życie dnia 6 marca 2009 r.), a wyznaczono w celu zachowania we właściwym stanie przedmiotów ochrony wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej tj.:

- *6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* – płaty bogate florystycznie),
  - 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
  - 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
  - 6520 Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Poligono-Trisetion*),
  - 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk,
  - 8210 Wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami z *Potentilletalia caulescentis*,
  - 8220 Wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami z *Androsacion vandellii*,
  - 8310 Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania,
  - 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*),
  - 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*),
  - *9180 Jaworzyny i lasy klonowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*),
  - *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe,
  - 9410 Górskie bory świerkowe (*Piceion abietis*, część – zbiorowiska górskie),
- oraz gatunków zwierząt i roślin wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej:

- 1324 nocek duży *Myotis myotis*,
- 1163 głowacz białopłetwy *Cottus gobio*,
- 6177 modraszek telejus *Maculinea (Phengaris) teleius*,
- 6179 modraszek nausitous *Maculinea (Phengaris) nausithous*,
- *4094 goryczuszka czeska *Gentianella bohemica*.

Podczas prac nad projektem planu zadań ochronnych przeprowadzono rozpoznanie zasobów siedliska 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandellii* w Obszarze (rozmieszczenie, powierzchnia, stan zachowania) – siedlisko zajmuje małe powierzchnie, a jego wystąpienia w obszarze nie są istotne dla zachowania regionalnych i krajowych zasobów.

W przypadku siedliska 8310 Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania w trakcie prac nad projektem planu uznano, iż jedyna jaskinia (Złota Sztolnia), występująca w Obszarze, w przeszłości przekształcona antropogenicznie, a obecnie znacznie skrócona w wyniku naturalnych procesów, nie jest istotna w skali regionu i kraju.

Siedlisko 9140 Górskie bory świerkowe *Piceion abietis*: część – zbiorowiska górskie występuje na niewielkich powierzchniach na głównym grzbiecie Gór Orlickich. Ze względu na przejściowość między piętrami regla dolnego i górnego w nietypowej postaci, silnie zmienionej antropogenicznie gospodarką leśną oraz zniszczonej klęskami ekologicznymi drzewostanów, wystąpienia siedliska nie są istotne w skali regionu i kraju.

Ponadto w trakcie badań terenowych stwierdzono, iż populacja 1163 głowacza białopłetwego *Cottus gobio* w Obszarze jest nieistotna – gatunek obecny jest tylko w kilkusetmetrowym odcinku jednego ciek.

W związku z powyższym proponuje się zmienić ocenę ww. siedlisk i gatunku na D. Z tego względu nie analizowano zagrożeń i celów działań ochronnych dla tych siedlisk i gatunku.

Ponadto w odniesieniu do siedliska 6510 w trakcie prac terenowych w obszarze wszystkie płyty wcześniej uznawane za siedlisko 6510 zaklasyfikowano do typu siedliska 6520 górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie. Z tego względu siedlisko 6510 należy usunąć z listy przedmiotów ochrony.

Projekt planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Góry Orlickie PLH020060 (zwanego dalej Obszarem) został sporządzony z uwzględnieniem wymagań określonych w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody oraz zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186 ze zm.).

Założeniem do opracowania projektu planu zadań ochronnych dla Obszaru jest utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu przedmiotów ochrony, który to obowiązek wynika z art. 6 (1) *Dyrektywy Siedliskowej*.

Prace nad projektem planu zadań ochronnych dla Obszaru rozpoczęły się w maju 2012 roku w ramach realizacji projektu POIS.05.03.00-00-186/09 „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski”, współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w ramach działania 5.3 priorytetu V.

Przedmiotowy projekt planu zadań ochronnych zawiera wszystkie niezbędne elementy wynikające z zapisów ww. ustawy o ochronie przyrody i ww. rozporządzenia w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000.

Zróżnicowane podłoże skalne sprzyja występowaniu w Obszarze cennej mozaiki siedlisk leśnych, naskalnych i łąkowych, jak np. bardzo dobrze zachowane siedliska żyznych lasów bukowych i ziołoroślowych jaworzyn górskich w zwartym naturalnym kompleksie, związane z nimi siedliska wapiennych ścian skalnych, czy duże kompleksy zachowanych w dobrym stanie górskich łąk konietlicowych. W Obszarze występuje największa znana populacja krajowa goryczuszki czeskiej *Gentianella bohemica* – gatunku priorytetowego z Załącznika II *Dyrektywy Siedliskowej*. Stanowisko to koresponduje z kilkoma stanowiskami z rejonu Olešenký (lit. czeska).

W strukturze przyrodniczej Obszaru dominują siedliska leśne, znaczący udział mają też użytki rolne. Tereny w większości stanowią własność Skarbu państwa (częściowo w zarządzie Nadleśnictwa Zdroje), niewielkie fragmenty są własnością prywatną.

Głównym zagrożeniem w Obszarze jest nadmierny i niekontrolowany rozwój infrastruktury narciarskiej, co może zagrażać cennym siedliskom nieleśnym i populacjom rzadkich gatunków roślin naczyniowych. Część powierzchni torfowisk już została zniszczona w wyniku użytkowania siedliska jako stok narciarski. Głównymi zagrożeniami dla siedlisk leśnych w Obszarze są obce gatunki inwazyjne (wnikanie w runo niecierpka drobnokwiatowego oraz zmniejszenie i utrata określonych cech siedliska z uwagi na pinetyzację świerkiem).

Najważniejszymi zagrożeniami dla siedlisk łąkowych są obce gatunki inwazyjne, konkurencja i zarzucenie użytkowania rolniczego (w wyniku ograniczenia koszenia na łąkę wkraczają brzozy, klony i jawory, co stanowi zagrożenie dla populacji modraszków, stanowiących przedmioty ochrony obszaru). Ponadto prace ziemne na stoku podczas przygotowania stoku narciarskiego uszkadzają pokrywą roślinną.

Zagrożeniem dla goryczuszki czeskiej jest m.in. konkurencja – goryczuszka jest gatunkiem słabo konkurencyjnym. Ponadto uszkodzenie szczytowych części roślin w trakcie zbyt wczesnego koszenia obniża sukces rozrodczy populacji.

Dla nocka dużego zagrożenie stanowią procesy erozyjne - wlot do jedyne go znanego zimowiska nocka dużego - Złotej Sztolni w wyniku erozji został zasypany.

Działania ochronne mają na celu zachowanie przedmiotów ochrony w nie pogorszone m stanie ochrony i zachowanie powierzchni siedlisk oraz przywrócenie właściwego stanu zachowania poprzez ochronę czynną, a także uzupełnienie stanu wiedzy o powierzchni i stanie zachowania płatów siedlisk, dynamice liczebności populacji goryczuszki czeskiej i stanie populacji i ochrony potencjalnych siedlisk modraszków.

Działania ochronne dotyczą m.in. ekstensywnej gospodarki kośnej, gospodarki leśnej zgodnej z zasadami gospodarowania w ekosystemach rzadkich i zagrożonych w skali Europy. Dla goryczuszki czeskiej zaplanowano wycinkę nalotu świerkowego oraz mechaniczne usuwanie trzcinnika piaskowego.

W stosunku do gruntów gospodarstw rolnych (trwale użytki zielone) położonych w obszarze Natura 2000 wyróżniono działania obligatoryjne i fakultatywne. Realizacja działań obligatoryjnych jest wymogiem podstawowym określonym w zasadach wzajemnej zgodności (cross compliance). Rolnicy otrzymujący wsparcie wynikające z realizacji Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej muszą realizować te działania. Zostały one określone na takim poziomie, aby pozwalały na realizację działań fakultatywnych, które są dobrowolnym odpłatnym zobowiązaniem rolnika. W działaniach fakultatywnych określono bardziej precyzyjne zabiegi, które mają na celu doprowadzenie do właściwego stanu przedmiotów ochrony Obszaru. Są to m.in. użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe w płatach siedlisk 6230 i 6520 w terminach i techniką określoną w zarządzeniu.

Zaplanowany monitoring dotyczy kontroli stanu przedmiotów ochrony oraz kontroli siedlisk przyrodniczych i gatunków zwierząt w zakresie wykonywania działań ochronnych.

Plan zadań ochronnych zawiera wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Duszniki Zdrój i gminy Lewin Kłodzki, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, niezbędnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Sporządzenie planu ochrony dla Obszaru nie jest konieczne. Plan zadań ochronnych jest wystarczającym narzędziem do zapewnienia ochrony przedmiotom ochrony w Obszarze.

Ustanowienie planu zadań ochronnych poprzedzone zostało przeprowadzeniem postępowania z udziałem społeczeństwa.

Pierwsze spotkanie informacyjne, na którym przedstawiono założenia projektu POIS.05.03.00-00-186/09 „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski”,

współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, listę obszarów, dla których sporządzane będą plany zadań ochronnych oraz zasady współpracy odbyło się w dniu 4 marca 2010 r. Na spotkanie zaproszone zostały właściwe samorządy gminne, na terenie których znajdują się obszary Natura 2000, dla których są opracowywane plany zadań ochronnych.

W dniu 30 kwietnia 2011 r. w Biuletynie Informacji Publicznej i w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu (na tablicy ogłoszeń) oraz w Gazecie Wyborczej o zasięgu wojewódzkim ukazało się obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zamiarze przystąpienia do opracowania projektów planów zadań ochronnych dla 11 obszarów Natura 2000 w województwie dolnośląskim, w tym dla przedmiotowego Obszaru. Obwieszczenie zostało również przekazane w celu jego upublicznienia do Urzędu Miasta Duszniki Zdrój, gdzie wisiało na tablicy ogłoszeń w dniach 17 maja – 9 czerwca 2011 r. oraz do Urzędu Gminy Lewin Kłodzki, gdzie wisiało na tablicy ogłoszeń w dniach 17 maja – 7 czerwca 2011 r. Następnie w dniu 10 maja 2012 r. w Biuletynie Informacji Publicznej i w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu (na tablicy ogłoszeń) oraz w Gazecie Wyborczej o zasięgu wojewódzkim ukazało się obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 7 maja 2012 r. informujące o przystąpieniu przez Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska do sporządzenia projektów planów zadań ochronnych dla 23 obszarów Natura 2000, w tym dla obszaru Góry Orlickie. Obwieszczenie zostało również przekazane i wywieszono na tablicy ogłoszeń m.in.:

- Starostwa Powiatowego w Kłodzku w dniach 15 maja – 4 czerwca 2012 r.,
- Urzędu Miasta Duszniki Zdrój w dniach 11 maja – 1 czerwca 2012 r.

W procesie prac nad planem zadań ochronnych dla Obszaru zorganizowano spotkanie informacyjne oraz trzy spotkania Zespołu Lokalnej Współpracy, na które zaproszono osoby i podmioty prowadzące działalność gospodarczą w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, przedstawicieli samorządów, organizacji pozarządowych, grupę ekspertów oraz inne zainteresowane strony. Podczas spotkań omówiono zasady pracy nad projektem planu zadań ochronnych, przedstawiono obecny stan wiedzy o Obszarze i jego przedmiotach ochrony. Poza tym omawiano kwestie korekty granic Obszaru, Standardowego Formularza Danych, zapisy dokumentów planistycznych oraz rzeczywiste i potencjalne zagrożenia, jakie zidentyfikowano w obszarze. Uzgodniono także cele ochrony, ustalono działania ochronne oraz określono zasady monitoringu działań ochronnych i przedmiotów ochrony. Odbyła się także wizja terenowa w celu ułatwienia uczestnikom zrozumienia problemów ochrony obszaru.

Obwieszczeniem z dnia 18 marca 2014 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu zawiadomił o możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu poprzez zapoznanie

się z projektem planu zadań ochronnych i możliwości składania uwag i wniosków. Informacja została podana do publicznej wiadomości zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt 1, 2, 3, 4 i 5 *ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 ze zm.) i w związku z art. 28 ust. 4 *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 ze zm.). Obwieszczenie zostało zamieszczone na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu, a także ukazało się drukiem w prasie lokalnej (dodatku dolnośląskim Gazety Wyborczej) w dniu 20 marca 2014 r. Obwieszczenie było również wywieszane na tablicach ogłoszeń:

- Starostwa Powiatowego w Kłodzku w dniach 21 marca - 11 kwietnia 2014 r.,
- Urzędy Miasta Duszniki Zdrój w dniach 21 marca 2014 r. – 14 kwietnia 2014 r.,
- Urzędu Gminy Lewin Kłodzki w dniach 20 marca - 10 kwietnia 2014 r.

Projekt zarządzenia i dokumentacji Planu zostały także udostępnione na Platformie Informacyjno-Komunikacyjnej (pzo.gdos.gov.pl) w dniach 20.03-10.04.2014 r. (włącznie).

Osoby zainteresowane projektem miały 21 dni na składanie uwag i wniosków.

Uwagi przekazane przez Generalną Dyrekcję Ochrony Środowiska (GDOŚ) dotyczyły nadanego numeru zarządzeniu, wskazanych zagrożeń i ich opisów, monitoringu oraz działań ochronnych, a także podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie wskazanych działań ochronnych. Uwzględniono uwagę dotyczącą nie wpisywania numeru zarządzenia oraz rozszerzenia zapisów dotyczących podmiotów odpowiedzialnych za działania ochronne dla goryczuszki czeskiej *Gentianella bohemica*. Rozszerzono również zapisy dotyczące podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie działań związanych kształtowaniem siedlisk leśnych, ponieważ część gruntów znajduje się na terenach nie będących w zarządzie Lasów Państwowych.

Nie uwzględniono uwagi dotyczącej usunięcia z zagrożeń potencjalnych tych zagrożeń, które zostały zidentyfikowane również jako zagrożenia istniejące. Wynika to z faktu, iż dane zagrożenie może być zarówno zagrożeniem istniejącym – zaobserwowanym w trakcie prac terenowych nad planem zadań ochronnych, w odniesieniu do części płatów siedliska lub gatunku, jak również zagrożeniem potencjalnym w odniesieniu do pozostałych płatów danego siedliska lub gatunku, które obecnie nie występuje.

Nie uwzględniono również uwagi dotyczącej opisów zagrożeń dotyczących występowania obcych gatunków inwazyjnych. W odniesieniu do części gatunków obcych - z uwagi na ich biologię i charakter - nie jest możliwe ich wyeliminowanie, dlatego bezcelowe jest planowanie działań ochronnych związanych z próbami ich usuwania (rozszerzony opis zagrożenia uzasadnia brak zaproponowanych działań ochronnych).

Uwagi do projektu planu przekazane przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych we Wrocławiu dotyczyły opisu zagrożenia związanego ze zmniejszeniem lub utratą określonych cech siedliska z uwagi na zbyt małą ilość martwego drewna w płatach siedlisk: 9110 kwaśne buczyny, 9130 żyzne buczyny, *9180 jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach oraz *91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe. Uwaga nie została uwzględniona. Skorygowano jednak przedmiotowy zapis: „Zbyt mała ilość stojących lub leżących martwych lub obumierających drzew (w niektórych płatach siedliska).(...)”. W ocenie ekspertów wskaźnik martwego drewna oceniany według parametrów Państwowego Monitoringu Środowiska nie jest osiągnięty w części płatów leśnych siedlisk przyrodniczych w obszarze.

Kolejna uwaga związana z zagrożeniami siedlisk leśnych dotyczyła wykreślenia zagrożenia związanego z wycinką lasu, gdyż na terenie Lasów Państwowych nie jest realizowana wycinka wielkopowierzchniowa. Uwagi nie uwzględniono ponieważ część płatów siedlisk leśnych nie znajduje się w zarządzie Lasów Państwowych i w obrębie tych płatów, w poprzednich latach, przeprowadzone były wycinki dużymi powierzchniami.

Uwzględniono uwagi dotyczące modyfikacji obszarów wdrażania działań ochronnych dla siedlisk 6520 górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie i dopisano wydzielenia znajdujące się w zarządzie Nadleśnictwo Zdroje.

Uwagę dotyczącą usunięcia wydzielenia 312f z działań obligatoryjnych dla siedliska 7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk uwzględniono częściowo. Z uwagi na fakt, iż zgodnie z ewidencją gruntów teren ten oznaczony jest jako Ls i nie stanowi trwałego użytku zielonego, usunięto ww. wydzielenie z działań obligatoryjnych i fakultatywnych, w których zaplanowano działania dla trwałych użytków zielonych. Zaplanowano natomiast osobne działanie ochronne dla płatu siedliska znajdującego się w tym wydzieleniu - stanowi jeden z najcenniejszych płatów tego siedliska w obszarze. Płat ten wykształcił się na polanie leśnej (luka). W jego obrębie występuje liczna populacja tłustosza pospolitego *Pinguicula vulgaris* – gatunku na skraju wymarcia na Dolnym Śląsku. Siedlisko przyrodnicze 7230 jest siedliskiem nieleśnym, jednak wykształciło się tutaj w obrębie lasu przy źródliskowych wysiękach wód na polanie. Z tego względu istotna jest ochrona tego płatu siedliska.

Nie uwzględniono uwagi wniesionej w odniesieniu do podmiotu odpowiedzialnego za działanie ochronne dla siedliska 8210 wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami *Potentilletalia caulescentis* w zakresie wpisania w pierwszej kolejności jako odpowiedzialnego organu sprawującego nadzór nad obszarem oraz dopisaniu, iż działanie będzie realizowane przez Nadleśnictwo Zdroje po zawarciu umowy z organem sprawującym nadzór nad obszarem. Jako działanie wskazano: „Utrzymać ocienienie płatów siedliska na poziomie pozwalającym na utrzymanie stanu siedliska, w przypadku

wycinki drzew pozostawić grupy drzew wokół wychodni skalnych z płatami siedliska”. Realizacja tego działania przez Nadleśnictwo Zdroje wynikać będzie z prowadzonej gospodarki leśnej i nie będzie generowało ono dodatkowych kosztów.

Przedłożone uwagi dotyczyły również zapisów związanych z działaniami ochronnymi dla siedlisk leśnych: 9110 kwaśne buczyny, 9130 żyzne buczyny, *9180 jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach oraz *91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe. Wskazano, iż procentowane podawanie udziału poszczególnych gatunków w drzewostanie może doprowadzić do uproszczenia składu siedliska. Ponadto wskazano, iż zapis dotyczący niepominiowania udziału martwego drewna będzie trudny do zrealizowania z uwagi na różne podmioty gospodarujące w siedliskach. Zaproponowano zapisy, które nie zawierają szczegółowych wskazań na temat składu gatunkowego drzew w poszczególnych typach siedlisk, martwego drewna oraz wpisanie w zarządzeniu informacji o przyjęciu w nowym planie urządzenia typów drzewostanów zgodnych ze składem siedliska. Powyższe uwagi uwzględniono częściowo. Usunięto procentowe udziały poszczególnych gatunków drzew w siedliskach. Zmieniono również zapisy dotyczące martwego drewna, ze wskazaniem na konieczność zachowania istotnych zasobów martwego drewna. Nie uwzględniono uwagi dotyczącej wpisania informacji o nowym planie urządzenia lasu, ponieważ będzie on podlegał strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko i na tym etapie będzie oceniany jego wpływ na obszar Natura 2000.

Uwzględniono uwagę, aby w działaniu związanym z usuwaniem gatunku inwazyjnego barszczu Sosnowskiego z siedliska *91E0 oraz działaniami ochronnymi dla gatunku goryczuszka czeska *Gentianella bohemica*, do podmiotu odpowiedzialnego za realizację działania dopisać, iż działanie to realizowane będzie w oparciu o umowę z podmiotem sprawującym nadzór nad obszarem.

Dla gatunku 1324 nocek duży *Myotis myotis* przedłożono uwagę dotyczącą treści działania ochronnego – w części odnoszącej się do zachowania starodrzewu i dziuplastych drzew. Zaproponowano, aby wpisać zapis związany z użytkowaniem drzewostanu zgodnie z planem urządzenia lasu poddanym ocenie oddziaływania na środowisko. Z uwagi na fakt, iż pzo nie powinien opierać się o zapisy innego dokumentu planistycznego, sformułowano działanie o pozostawianiu przestojów i biogrup starodrzewu i dziuplastych drzew.

Przedłożone uwagi dotyczyły również kwalifikacji siedlisk przyrodniczych w poszczególnych wydzieleniach:

1. Uwzględniono uwagę dotyczącą wpisania w przypadku występowania siedlisk przyrodniczych jedynie we fragmencie danego wydzielenia - poprzez dopisanie w tych miejscach słowa „część wydzielenia”.

2. Usunięto wydzielenie 120c z wykazu wydzieleń, w których występuje siedlisko 9110 kwaśna buczyna.
3. Pozostałych uwag nie uwzględniono ponieważ we wszystkich wymienionych w uwagach wydzieleniach leśnych zostało zidentyfikowane w trakcie terenowych prac inwentaryzacyjnych nad planem zadań ochronnych w latach 2012-2013 występowanie jednego z leśnych siedlisk przyrodniczych 9110, 9130 oraz *9180. Identyfikacja danego siedliska przyrodniczego opierała się przede wszystkim na właściwościach ekologicznych danego ekosystemu, składzie gatunkowym roślinności (drzewostan, podszyt, runo), przypisaniu do danej jednostki fitosocjologicznej, a przy określeniu stanu zachowania uwzględniono zachodzące procesy i tendencje dynamiczne, również związane z zabiegami gospodarki leśnej. W szczególności płaty siedlisk przyrodniczych buczyn i jaworzyn ze zniekształconym drzewostanem i będące w stadium odnowienia nadal stanowią siedlisko przyrodnicze (niezależnie od wieku i stanu drzewostanu). Różnice te wynikają więc z różnej metodyki i interpretacji stosowanej przy identyfikacji siedlisk przyrodniczych i typologii siedlisk leśnych. Ponadto fakt, iż dane siedlisko przyrodnicze nie jest wykazywane w danym wydzieleniu w materiałach będących w posiadaniu Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych lub Nadleśnictwa Zdroje (inwentaryzacja 2007 roku lub PUL) nie oznacza, iż siedlisko to w rzeczywistości tam nie występuje – w ramach prac nad Planem prowadzone były badania terenowe weryfikacyjne i inwentaryzacyjne, uwzględnione zostały również inne badania z lat 2007-2013. Zabiegi gospodarki leśnej powiązane z granicami wydzieleń leśnych powodują, że w większości przypadków granice wydzieleń leśnych są jednocześnie granicami płatów siedlisk przyrodniczych. Jednak w przedmiotowym obszarze w kilku przypadkach granice te nie pokrywają się, np. płat siedliska *9180 w wydzieleniu 378g przekracza jego granicę i występuje również w przyległej części wydzienia 378h.
4. Nie uwzględniono również uwag dotyczących płatów siedliska, ponieważ we wszystkich przypisanych do siedliska 6520 wydzieleniach, stwierdzono występowanie przedmiotowego siedliska w trakcie terenowych prac inwentaryzacyjnych nad Planem w latach 2012-2013. Występujące tam ewentualnie drzewostany to wyłącznie młode nasadzenia lub spontaniczny nalot, występujące w większości na fragmentach tych wydzieleń. Metodyka prac terenowych opierała się na tych samych zasadach co w przypadku siedlisk leśnych.

Ponadto osoba fizyczna za pomocą Platformy Informacyjno – Komunikacyjnej złożyła uwagi dotyczące siedlisk leśnych *9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach oraz 9410 Górskie bory świerkowe (*Piceion abietis* część – zbiorowiska górskie):

1. dla siedliska *9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach wskazano, iż z uwagi na jego niewielką powierzchnię w skali Nadleśnictwa Zdroje w odniesieniu do

siedliska nie należy planować działań gospodarczych z wyjątkiem usuwania zakażonych jaworów. Uwaga nie została uwzględniona ze względu na fakt, siedlisko to nie jest w dobrym stanie zachowania i jego skład gatunkowy zniekształcony jest dużym udziałem świerka. Stąd wskazane jest prowadzenie zabiegów mających na celu preferowanie gatunków charakterystycznych dla siedliska, zwiększanie udziału martwego drewna i usuwanie drzew zarażonych patogenami,

2. dla siedliska 9410 Górskie bory świerkowe (*Piceion abietis* część – zbiorowiska górskie), dla którego w zarządzeniu zaproponowano zmianę oceny ogólnej siedliska z C na D – nieistotna wskazano, iż należy utrzymać ocenę ogólną siedliska C. Zdaniem autora uwag siedlisko występuje w obszarze, więc powinno być włączone do przedmiotów ochrony - jest to jedno z dwóch znanych stanowisk w Sudetach. Uwagę uwzględniono i dla siedliska zaplanowano uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie parametrów siedliska.

Projekt zarządzenia został na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206 ze zm.), uzgodniony przez Wojewodę Dolnośląskiego w dniu 13 czerwca 2014 r.